

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا(س)

شهرستان دزفول

موضوع :

تشویق کودکان به نماز

پژوهشگر :

فاطمه شرفی زاده

سال ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ب	چکیده
۳	مقدمه
۴	روش پژوهش
۴	تجزیه و تحلیل یافته ها
۱۳	نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۴	فهرست منابع
۱۶	چکیده لاتین

چکیده

پژوهش حاضر به شیوه های تشویق کودکان به نماز پرداخته و هدف آن بیان نقش والدین و مربیان در گرایش کودکان به نماز و بیان راهکارهایی در این رابطه بوده است. این پژوهش با استفاده از منابع و کتابهای موجود در کتابخانه و به روش توصیفی تحلیل محتوا انجام گرفته است. از این پژوهش می توان دریافت که والدین و مربیان وظیفه و رسالت سنگینی در گرایش کودکان به نماز دارند. درسین کودکی نیاز به توجه های علمی و استنباط های منطقی پیچیده ای نیست و کودکان بیشتر از راه عمل و رفتار والدین و مربیان خود تأثیر می پذیرند و تشویق کودکان نیز عاملی مؤثر در جلب و جذب آنان به سوی نماز است. پیشنهادهایی که در این رابطه ارائه شده است ، غنی سازی کتابهای درسی دانش آموزان و توجه بیشتر به محتوای آن ها و همچنین بردن کودکان به مراسم نماز جماعت در مساجد - با همراهی والدین و مربیان - بوده است.

کلیدواژه : تشویق ، کودک ، نماز.

مقدمه

پیامبر اسلام (ص) می فرماید: «أَوَّلُ مَا يُحَاسِبُ بِهِ الصَّلَاةُ» اولین چیزی که به حساب آنمی‌رسند نماز است. (کاظم عابدینی مطلق، ۱۳۸۶) نماز از فروع دین و از عبادات واجبی می باشد که در تعالیم اسلام توصیه های زیادی به برپایی و اقامه ی آن شده است. لقمان حکیم در موعظه ای به فرزندش می گوید: «ای پسر من! نماز را به پا دار و امر به معروف و نهی از منکر کن...» (لقمان/۱۷)

والدین و مربیان وظیفه دارند تا به منظور تربیت دینی کودکان آنها را با تعالیم دین مبین اسلام آشنا کرده و ازدوران کودکی آنها را نسبت به برپایی و اقامه ی نماز علاقه مند سازند. یکی از مهمترین ابزارهای تربیتی که در این خصوص می تواند مورد استفاده قرار گیرد «تشویق» می باشد چراکه اصل تشویق و تنبیه به عنوان امری مسلم در تربیت اسلامی شناخته و پذیرفته شده است و اصولاً وجود بهشت و جهنم، انذار و تبشیر پیامبران، آیه های مربوط به پاداش و کیفر، وعده و وعیدهای شوق انگیز و خوفناک و... همه و همه جلوه هایی از تشویق و تنبیه است. در تربیت اسلامی تکیه بر تشویق به مراتب بیشتر از تکیه بر تنبیه است. اصل حیات بر محبت و تفاهم است و آنگاه که سودی نبخشد، مسأله ی انذار و تنبیه مطرح خواهد شد. (علی قائمی، ۱۳۶۸) در این میان و با توجه به اهمیت موضوع، بسیاری از صاحب نظران کتابهایی را به رشته ی تحریر درآورده و مطالب آموزنده ای بیان نموده اند؛ برای نمونه بیان شده که تربیت برای نماز در سنین کودکی باید پی ریزی شود، البته نه به صورت جدی و بازخواست کردنی، بلکه به صورت جذبی و لذت آفرین و توأم با بازی و شادی و هم این نکته باید مورد توجه باشد که رابطه ای معکوس بین سن و تربیت پذیری است؛ هرچه سن کودک کمتر باشد، امکان تربیت بیشتر است و این از آن بابت است که جنبه ی انفعالی و تلقین پذیری در کودک شدیدتر است. در این تحقیق سعی خواهد شد تا بیان گردد که نقش والدین و مربیان در گرایش کودکان به نماز چیست و چه راهکارهایی برای تشویق کودکان به نماز وجود دارد؟

کارکنان مدرسه باشند و در محیط خانواده پدر و مادر و بزرگترها نه تنها انگیزاننده که خودالگوی نماز اول وقت خاضعانه و عاشقانه باشند. (محمد رضا سنگری، ۱۳۸۹)

- استفاده از جاذبه های صوتی و کلامی برای جلب و جذب، مثلاً قرائت نماز با صدا و آهنگ خوب و گیرانیز در گرایش کودکان به نماز می تواند مفید باشد. (علی قائمی، ۱۳۷۲)

- خوشرویی و داشتن برخوردی خوش در حین دعوت به نماز. دعوت به نماز باید بانوازش و زبان خوش باشد تا کودک همواره خاطره ی خوشی از نماز داشته باشد. (علی قائمی، ۱۳۷۲)

- استفاده از هنر در دعوت به نماز. رهبر فرزانه ی انقلاب در پیام خود به اولین اجلاس نماز، در این باره می فرماید: «فلسفه ی نماز و تحلیل رازهای آن بازبان هنر، در معرض دید همگان قرار گیرد تا هر کس به قدر ظرفیت خود از آن متمتع گردد. کتاب ها و جزوه ها در سطوح مختلف و از دیدگاه های گوناگون به وسیله ی محققان و عالمان به سلک تحریر درآید و مایه ی کارهای هنری و ادبی گردد.» (ستاد اقامه ی نماز، ۱۳۷۳) نکته ی قابل ذکر این که، در رابطه با کودکان و به اقتضای سن آنان استفاده از سروده ها، اشعار و داستان های زیبا با مضامین آموزنده درباره ی نماز می تواند در زمینه ی تشویق کودکان و برداشت مثبت آنان از نماز تأثیر گذار باشد.

- در دعوت کودکان به نماز و آموزش نماز به آنان شایسته است توانمندیهای کودک را مدنظر قرارداد نه ناتوانایی ها و ضعف های او را. لازم است در ارتباط با کودکان و بخصوص آنهایی که به سن تکلیف نرسیده اند، آنچه که خوب می دانند مورد توجه باشد نه ضعف ها. تأکید بر نکات مثبت رفتار کودکان سبب می شود که اعتماد به نفس آنها بالا رفته و با انگیزه و احساس خودارزشمندی در گرایش به نماز و یادگیری آن موفق باشند. (غلامعلی افروز، ۱۳۸۱)

- جذاب کردن صحنه ی نماز؛ به عنوان مثال تهیه ی جانماز زیبا برای کودک، مهر و تسبیح زیبا و پرزرق و برق، تهیه ی لباس زیبا و مناسب برای پسران و لباس و چادر نماز زیبا برای دختران و... همگی در جلب و جذب کودکان به نماز کمک می کند. (علی قائمی، ۱۳۷۲)

بنابراین تشویق کودکان باید در زمان و مکان مناسب و بجا و به اندازه باشد و در این امر، با وجود تمام محاسن و خوبی ها، جنبه ی اعتدال رعایت شده و به دور از افراط و تفریط های غیر منطقی باشد.

نتیجه گیری

با توجه به فرامین و تعالیم دین مبین اسلام مبنی بر نماز و نقش و تأثیر آن در زندگی فردی و اجتماعی، لازم است که در جامعه‌ی اسلامی به نماز و اقامه‌ی آن اهمیت فراوانی داده شود و شایسته است که والدین و مربیان در صدر وظایف خود، ایجاد علاقه و الفت در کودکان، نسبت به امر نماز را قرار دهند. در این خصوص با توجه به ویژگی‌های دوران کودکی می‌توان از عنصر تشویق استفاده نمود که البته در رابطه با تشویق نیز باید‌ها و نبایدهایی وجود دارد که هر پدر و مادر و معلم دلسوزی لازم است نسبت به آن آگاهی و شناخت پیدا کرده و بدین وسیله زمینه‌ی رشد تعالی کودکان و جلب و ترغیب آنان به نماز را فراهم آورند؛ همچنین در تشویق کودکان به نماز باید توجه داشت که دعوت کودکان به نماز قبل از اینکه از طریق تعلیم و آموزش باشد از طریق عمل والدین و مربیان انجام می‌گیرد. نکته‌ی حائز اهمیت این است که ترویج و اشاعه‌ی فرهنگ نماز به عهده‌ی یک شخص یا یک نهاد، به تنهایی نمی‌باشد؛ وظیفه و مسئولیت سنگین والدین در این زمینه، چیزی از وظیفه‌ی مربیان نمی‌کاهد و در سنین مدرسه نیز، مسئولیت معلمان و اولیای مدرسه از مسئولیت والدین و خانواده‌ها کم نمی‌کند؛ بنابراین خانواده، مدارس و سایر اقشار جامعه باید در کنار هم و به موازات یکدیگر جوی مناسب جهت ترویج و گسترش فرهنگ نماز ایجاد کنند.

پیشنهادهایی که در این رابطه ارائه می‌شود این است که باید هرچه بهتر و بیشتر به محتوای کتاب‌های درسی و غنی‌سازی آنها از نظر توجه به نماز پرداخته شود. همچنین والدین و مربیان حتی الامکان کودکان را به نماز جماعت مساجد برده و بدین وسیله باعث ایجاد انس و الفت هرچه بیشتر آنان به نماز شوند.

فهرست منابع

- ۱- قرآن کریم
- ۲- نهج البلاغه
- ۳- اجلاس سراسری نماز، (۱۳۹۰)، نماز، مسجد و خانواده، چاپ اول، تهران، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی ستاد اقامه نماز، ص: ۱۱۹
- ۴- احمدی، علی اصغر، احمدی، جمشید، ایمانی، محسن باهمکاران، (۱۳۸۹)، خانواده و نماز، چاپ یازدهم، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، صص ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۹
- ۵- اسحاقی، حسین، (۱۳۹۰)، تربیت و تعالی روزن رستگاری، قم، انتشارات خادم الرضا (ع)، صص: ۶۹، ۷۰
- ۶- افروز، غلامعلی، (۱۳۸۱)، روش های پرورش احساس مذهبی نماز در کودکان و نوجوانان، چاپ هفتم، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ص: ۳۴
- ۷- دبیرخانه دائمی اجلاس سراسری نماز، (۱۳۷۷)، نماز و تربیت، چاپ اول، قم، انتشارات ستاد اقامه نماز، صص: ۲۵، ۲۶
- ۸- ستاد اقامه نماز، (۱۳۷۳)، نماز نشان حکومت صالحان، چاپ پنجم، قم، انتشارات ستاد اقامه نماز، ص: ۱۳
- ۹- عابدینی مطلق، کاظم، (۱۳۸۶)، نهج الفصاحه، چاپ سوم، قم، انتشارات فراگفت، صص: ۱۵۸، ۳۵۸
- ۱۰- قائمی، علی، (۱۳۷۲)، اقامه ی نماز در دوران کودکی و نوجوانی، چاپ اول، تهران، انتشارات طرح اقامه نماز، صص: ۹، ۱۰، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵
- ۱۱- قائمی، علی، (۱۳۸۱)، چگونگی تقویت و تثبیت نگرش و رفتار دینی در دانش آموزان، چاپ سوم، تهران، انتشارات امیری، صص: ۲۸، ۲۹، ۴۲، ۴۴، ۵۰

۱۲- قائمی، علی، (۱۳۶۸)، خانواده و تربیت کودک، چاپ هفتم، تهران، انتشارات امیری، صص: ۳۰۹.

۳۱۳

۱۳- قائمی، علی، (۱۳۷۲)، هدایت نوجوان به سوی نماز، چاپ سوم، تهران، انتشارات طرح اقامه نماز.

ص: ۳۶

۱۴- کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۴۱۱ ه.ق)، اصول کافی، بیروت، دارالتعارف للمطبوعات، جلد ۲. صص: ۸۴.

۹۲

۱۵- مظاهری، حسین، (۱۳۷۶)، ویژگی های معلّم خوب، چاپ پنجم، قم، انتشارات اخلاق. ص: ۶۱.

۱۶- نوبهار، رحیم، (۱۳۷۹)، شیوه های گسترش فرهنگ نماز، چاپ اول، قم، انتشارات ستاد اقامه نماز.

ص ۵۴

Summary

This present research has attentioned to methods of encouragement of childrens for saying prayer. Its purpose is expressing role of the parents and the teachers in tending the childs to prayer, and giving expression technques relative to this subject. By descibing,the investigation, has been done by use of resources and available booksin the library.From the research we can find, the parents and teachers have an important duty and vocation to tend the childrens to prayer. On childhood, there is no need to scientific explanation and complicated logical perceptions. The parents and the teachers by their behavior infects the childs.Encouraging is an effective factor to attract them to say pray.Some advices have been offered in relation to this subject,including:making the most of study books, more attention to their contents and also taking the childrens to group prayer (jama`at) in mosques-a company by their parents and teachers.

Key words: encouragement , child ,prayer